

اهمیت محتوا در ارائه خطبه تراز در نمازهای جمعه

نویسنده: مهدی اصلانی ✓

(معاون تبیین و گفتمان سازی شورای سیاستگذاری ائمه جمعه)

اشاره

خطبه‌های بصیرت‌آفرین نمازجمعه که از مؤثرترین رسانه‌های دینی و اجتماعی هستند، نقش بی‌بدیلی در هدایت و آگاهی‌بخشی به جامعه ایفا می‌کنند.

مهم‌ترین بخش خطبه نیز، محتوای آن است. بر این اساس، محتوا هم می‌تواند بر تأثیرگذاری خطبه‌ها بیفزاید و هم می‌تواند از اثر آن بکاهد.

ویژگی‌های محتوا در خطبه تراز

۱. اصالت محتوایی

محتوای خطبه باید مبتنی بر منابع اصیل دینی و منطبق با آموزه‌های قرآن و سنت باشد. این اصالت محتوایی، تضمین‌کننده غنای مضمونی، جلب‌کننده اعتماد مخاطب، و زمینه‌ساز پذیرش پیام‌های دینی می‌شود.

۲. رویکرد مسئله‌محور اقماعی

محتوا باید پاسخ‌گوی نیازهای روز جامعه و متناسب با مسائل فعلی باشد. خطیب با شناخت دقیق مسائل اجتماعی، فرهنگی و سیاسی می‌تواند محتوایی کاربردی، راهگشا و اقماعی ارائه دهد.

۳. هنرمندانه و خلاقانه

محتوای خطبه تراز، متنوع و جذاب است. ترکیب خلاقانه مباحث اعتقادی، اخلاقی، اجتماعی و سیاسی با رعایت اولویت‌ها و نیازهای جامعه، از یک‌نواختی خطبه جلوگیری می‌کند و طیف‌های گوناگون را جذب می‌نماید.

۴. مبتنی بر اصل مخاطب‌شناسی

محتوا باید قابل فهم و متناسب با سطح درک عموم مردم باشد و بر اساس سه ضلع میل، نیاز و مصلحت مخاطب ارائه شود.

۵. آرایه‌های ادبی و انسجام منطقی

خطبه تراز، علاوه بر فصاحت و بلاغت ادبی، باید انسجام منطقی داشته باشد. موضوعات نیز باید مرتبط و هدفمند ارائه شوند. پراکندگی مطالب و ارتباط نداشتن موضوعات، از تأثیر خطبه‌ها می‌کاهد. افزون بر این، رعایت زمان بندی مناسب (هر خطبه حداکثر ۲۰ دقیقه) و طولانی‌نکردن خطبه‌ها، در جذب مخاطب مؤثرند.

۶. توجه به هویت رسانه‌ای خطبه

خطبه، رسانه است و باید قواعد سواد رسانه در آن رعایت شود. اصلی‌ترین گزاره در سواد رسانه، بهانه به دست دشمن ندادن است. در یک کلام، «خطبه نباید برای نظام، هزینه‌ساز باشد». از این‌رو، برآورد و پیش‌بینی فرامتن بیانات و همچنین التزام به کنش شبکه‌ای و خطبه‌خوانی فرارگاهی و تشکیلاتی، موجب تحقق هرچه بیشتر خطبه تراز می‌شود. خطبه‌ای که برآیند آن آرمان‌نمایی، مقاومت‌سازی و امیدآفرینی است و می‌تواند زمینه‌ساز حرکت فرد و جامعه به سمت دو کارکرد اصلی نمازجمعه، یعنی نهادینه شدن «تقوا» و «فسط» گردد.